

OBEC OLŠAVICA, 053 73 OLŠAVICA

Obecný úřad Olšavica č. 94, tel.: 053/4699047, e-mail: ocuolsavica@gmail.com

Individuálna výročná správa
Obce Olšavica
za rok 2016

Starosta obce: Mikuláš Demočko

OBSAH	str.
1. Identifikačné údaje obce	3
2. Organizačná štruktúra obce a identifikácia vedúcich predstaviteľov	3
3. Poslanie, vízie, ciele	4
4. Základná charakteristika obce	4
4.1 Geografické údaje	4
4.2 Demografické údaje	5
4.3 Ekonomické údaje	5
4.4 Symboly obce	5
4.5 História obce	6
4.6 Pamiatky	9
4.7 Výchova a vzdelávanie	13
4.8 Zdravotníctvo	13
4.9 Sociálne zabezpečenie	13
4.10 Hospodárstvo	13
5. Informácia o vývoji obce z pohľadu rozpočtovníctva	14
5.1 Plnenie príjmov za rok 2016	14
5.2 Plnenie výdavkov za rok 2016	15
5.3 Rozpočet na roky 2017 - 2019	15
6. Informácie o vývoji z pohľadu účtovníctva	16
6.1 Majetok	16
6.2 Zdroje krytia	16
6.3 Pohľadávky	17
6.4 Záväzky	17
7. Hospodársky výsledok za rok 2016 – vývoj nákladov a výnosov	17
8. Ostatné dôležité informácie	18
8.1 Prijaté granty a transfery	18
8.2 Poskytnuté dotácie	19
8.3 Udalosti osobitného významu po skončení účtovného obdobia	19

1. Identifikačné údaje:

Názov : Obec Olšavica
Adresa : Obecný úrad Olšavica, Olšavica č. 94, 053 73
e-mail : ocuolsavica@gmail.com
IČO : 00329444
DIČ : 2020727731
Právna forma : právnická osoba

2. Organizačná štruktúra obce Olšavica

Starosta obce: Mikuláš Demočko

Zástupca starostu: Michal Kešľač
Hlavný kontrolór obce: Ing. Štefan Šefčík

Obecné zastupiteľstvo: Milan Demočko
Ing. Alžbeta Beličáková
Michal Kešľač
Ján Brindza
Ing. Marek Rusiňák

Obecný úrad: Mária Hrnčiarová – administratívny referent obce
Mgr. Margita Bednáriková, ekonomický referent obce

Rozpočtové organizácie obce :

Materská škola so školskou jedálňou Olšavica
Kristína Repaková - kumulovaná funkcia: riaditeľka MŠ a riaditeľka
školskej jedálne Olšavica
Mária Grinčová - kuchárka školskej jedálne

Základné funkcie Obce Olšavica sú, že samostatne rozhoduje a uskutočňuje úkony súvisiace so správou obce a jej majetku, všetky úlohy, ktoré je v rámci samosprávnej pôsobnosti ukladá zabezpečovať zákon.

Orgánmi Obce Olšavica sú starosta obce a obecné zastupiteľstvo. Starosta obce Mikulášom Demočkom je predstaviteľom a najvyšším výkonným orgánom obce. Zvoláva a vedie zasadnutia obecného zastupiteľstva a je štatutárom obce vo vzťahu k fyzickým a právnickým osobám, je štatutárnym orgánom majetkovo-právnych veciach, v pracovno-právnych a administratívno-správnych veciach je správnym orgánom, môže pozastaviť rozhodnutie zastupiteľstva, ak sa domnieva, že je protizákonné, alebo pre obec nevýhodné (obecné zastupiteľstvo však nadpolovičnou väčšinou hlasov všetkých poslancov môže uznesenie potvrdiť) a môže fyzickej a právnickej osobe oprávnenej na podnikanie udeliť pokutu. Starostu počas neprítomnosti, alebo nespôsobilosti na výkon zastupuje zástupca, ktorého na návrh starostu volí zastupiteľstvo a zároveň určí rozsah jeho pôsobnosti.

Obecné zastupiteľstvo: je zastupiteľským zborom obce, zloženým z poslancov zvolených v priamych voľbách obyvateľmi obce na dobu štyroch rokov.

Obecné zastupiteľstvo rozhoduje o základných otázkach života obce: určuje zásady hospodárenia, schvaľuje rozpočet obce, schvaľuje územný plán, rozhoduje o miestnych daniach, vyhlasuje hlasovanie obyvateľov, uznáva sa na nariadeniach, schvaľuje dohody o medzinárodnej spolupráci, určuje organizáciu úradu, schvaľuje poriadok odmeňovania, zriaďuje a zrušuje rozpočtové a príspevkové organizácie, schvaľuje združovanie obecných prostriedkov, zriaďuje a zrušuje výkonné orgány obce, udeľuje čestné občianstvo, ustanovuje symboly obce

Obecné zastupiteľstvo môže podľa potreby zriaďiť a zrušiť stále, alebo dočasné kontrolné, výkonné, alebo poradné orgány. V pôsobnosti obce Olšavica nemáme zriadené komisie.

Schválené právne normy obce Olšavica:

V roku 2016 neboli schválené ani novelizované žiadne nové normy obce.

Rozpočtové organizácie:

Materská škola Olšavica č. 84

3. Poslanie, vízie, ciele

Poslanie obce: rozvíjať obec, riešiť základné otázky zo života obce ako aj ich občanov.

Vízie obce : vytvoriť pre svojich občanov miesto pre pokojné bývanie, v zdravom a čistom prostredí.

Ciele : komunikácia s obyvateľmi obce, starostlivosť o starých a nevládnych ľudí, zvyšovanie kvality života, vytváranie voľno časových aktivít a možnosti kultúrno-spoločenského a športového využitia obci, poskytovať svojim obyvateľom priaznivé podmienky pre záujmové, kultúrne, športové a iné využitie, ako aj možnosti oddychu a rekreácie.

4. Základná charakteristika Obce Olšavica

Obec je samostatný územný samosprávny a správny celok Slovenskej republiky. Obec je právnickou osobou, ktorá za podmienok ustanovených zákonom samostatne hospodári s vlastným majetkom a s vlastnými príjmami. Základnou úlohou obce pri výkone samosprávy je starostlivosť o všestranný rozvoj jej územia a o potreby jej obyvateľov.

4.1 Geografické údaje

Olšavica sa rozprestiera v údolí, pozdĺž potoka Olšavica v Levočských vrchoch. Južná časť chotára je odlesnená, v severnej časti sú pasienky a smrekové lesy s prímiesou buka. V chotári

obce sa nachádzajú minerálne pramene a podzemné dutiny, miestami zosuvy. Obec patrí k starším sídelným celkom na Spiši. Ako novozaložená osada sa spomína v prvej písomnej zmienke v r. 1308. K obci je pričlenená osada Podproč, ktorá je v súčasnosti predovšetkým chalupárskou lokalitou.

Susedné mestá a obce : Brutovce, Nižné Repaše

Celková rozloha obce : 1761 ha

Nadmorská výška : 800 m n.m.

4.2 Demografické údaje

Počet obyvateľov k 31. 12. 2016: 271

Z toho: do 18 rokov : 55

od 18 do 60 rokov : 140

nad 60 rokov : 76

Narodených : 5

Úmrtia : 2

Sobáše : 2

Prihlásených na TP : 5

Odhlasených z TP : 1

Národnostná štruktúra : 100 % slovenská národnosť

Štruktúra obyvateľstva podľa náboženského významu : 95 % gréckokatolícka cirkev,
5 % rímskokatolícka cirkev

4.3 Ekonomické údaje

Nezamestnanosť v obci : nezamestnaných cca 6 %

4.4 Symboly obce

Symboly obce Olšavica sú zapísane v Heraldickom registri Slovenskej republiky pod signatúrou 0-39/98. Historickým symbolom Olšavice je cirkevný motív. Patrónom kostola a obce je sv. Mikuláš, ktorého figúrka sa nachádza aj na pečati, ktorú obec používala už koncom 17. storočia.

Erb obce : podkladom erbu obce bol pravdepodobne odtlačok pečatidla z konca 17. storočia s kruhopisom SIGILLYM PAGI PLSAVICZIENSIS, vyskytujúci sa na písomnostiach z 3. mája 1985 a 19. novembra 1966. Erb ma takúto podobu: v zelenom štíte medzi dvomi striebornými jelšovými vetvami strieborný opát v striebornej, zlatom zdobenej mitre, v zelenom ornáte paliom, pravickou držiaci zlatú položenú knihu, na nej tri rovnaké jablká, v ľavici zlatú berlu.

Vlajka obce : pozostáva z piatich pozdĺžnych pruhov vo farbách žltej (2/8), zelenej (1/8), bielej (1/8), žltej (1/8) a zelenej (2/8). Vlajka má pomer strán 2:3 a ukončená je tromi cípmi, t.j. dvomi zostrihmi, siahajúcimi do tretiny jej listu.

4.5 História obce

K svojráznym obciam východnej časti Levočských vrchov s bohatou tradíciou a históriou patrí obec Olšavica, v minulosti nazývaná - Olsowycha, Elsawycha, Olsawicza, Olschawitz, Olyschawicza, Olšavica, lat. Olsavicz, maď. Olsavica, Nagyolsva, nem. Olschau. Chotár obce v nadmorskej výške 800 m tvoria lúky, pasienky a lesy a samotná obec sa rozprestiera v údolí, pozdĺž potoka Olšavica.

Obec patrí k starším sídelným celkom tejto časti Spiša. V prvej písomnej zmienke z roku 1308 sa uvádza ako osada, ktorá má byť novo založená. V tom istom roku spišský prepoš Pavol udelil Mikulášovi Sigrayovi, synovi Dionýza, kastelána Spišského hradu, možnosť postaviť v Olšavici kostol zasvätený sv. Mikulášovi a obsadiť ho farárom. Olšavica v tom čase z veľkej časti patrila rodine Sigrayovcov. Okrem nich sa v roku 1321, pri obnovení hraníc olšavského chotára, spomína ako zemepán aj Bartolomej, syn Pongráca de Polanch. V 14. a 15. storočí sa okrem Sigrayovcov, najmä v listinách Spišskej kapituly spomína aj rodina Pavla z Olšavice. V

rokoch 1400-1424 sa Ján z Olšavice stal spišským kastelánom a podžupanom.

V 15. a 16. storočí sa vo viacerých oblastiach Spiša, na základe valašského práva, usadzujú Rusíni (Ruthéni). Jednou z obcí takto kolonizovaných je aj Olšavica. Rusíni si so sebou prinášajú aj východný obrad, ktorému zostali verní po celé storočia. Výraznejšie sa neujala ani reformácia, i keď ju presadzovali najmä noví zemepáni, rodiny Gôrgey a Bertoty. V kanonickej vizitácii Petra Pazmána z roku 1629, sa uvádza, že známy konvertita, pôvodne spišský prepoš Ján Horváth, odňal Spišskej

kapitule troch poddaných v obci Olšavica a prepísal ich na svojho služobníka Svanczara. Po Svanczarovej smrti Kapitula svoje majetky získala späť, ale jeho príbuzní ju žalovali. Spišský župan Krištof Thurzo, ktorému bol tento majetok až do rozhodnutia súdu zverený, nevedno akým spôsobom ho dal do vlastníctva Andrejovi Berzeviczymu. Napriek uplatňovaniu patronátneho práva a snahám zemepánov presadiť nové vierovyznanie si obyvateľstvo s veľkou pravdepodobnosťou zachovalo svoju liturgiu a obrady. Podľa záznamov farskej kroniky v roku 1664 olšavský richtár Gabriel a obecní prisázní Demko Ruszin, Michal Szakmar a celá obec s povolením zemepánov si za kňaza zvolili a pozvali torysského duchovného Jána Skolnika aby - "vyplnili sme naďalej naboženstvi naše grecke".

Svedčí o tom aj fakt, že v čase oficiálnej rekatolizácie v údajoch z kanonickej vizitácie z roku 1700 sa farnosť Olšavica spomína v Bratstve farárov uniátskeho rítu a z celkového počtu 351 obyvateľov sa ku grékokatolíkom hlási 348 a len 3 sú uvedení ako nekatolíci. Zásahu na tom mohol mať grékokatolícky kňaz Ján Jamborský, ktorý podľa správy, v tom čase pôsobil v Olšavici 25 rokov.

Z tých čias sa zachovala medzi obyvateľmi zaujímavá legenda. Na pôvodných masívnych drevených dverách kostola (dnes sú už muzeálnym exponátom), je dodnes hlboký zárez, ktorý údajne úderom šable urobil zúrivy vojak, v ústnej tradícii Turek, v starej kronike obce sa spomína kurucký povstalec, ktorý sa dobíjal, ale nedostal do kostola, kde sa utieklo a zabarikádovalo obyvateľstvo obce.

Z popisu farnosti a obce farárom Jána Ladižinským z 2. polovice 18. storočia je zrejmé, že obec sa v tom čase rozrástla. V obci bola škola, stará fara, ktorú v roku 1792 prebudoval miestny farár Ján Orincsaí a existovali tu dva cintoríny - starý, za kostolom a nový za starou farou, smerom ku škole a bol udržiavaný darom Andreja Kochana. K farnosti patrila filiálna obec Poproč. Obec v tom čase preslávili dvaja rodáci, mukačevskí biskupi Šimon Štefan a Michal Manuel Olšavský. Najmä Michal Manuel Olšavský sa významne zaslúžil o zrovnoprávenie gréckokatolíckeho duchovenstva a **osamostatnenie Mukačevského biskupstva z podriadenosti biskupstvu v Egri.**

V 19. storočí sa vlastníkmí veľkej časti chotára stali Vavríne Jamborský a Karol Ujfalussy, avšak od 2. polovice storočia pôdu postupne odkúpili tunajší sedliaci. Okrem poľnohospodárstva živilo tunajších ľudí aj remeslo, ktorému sa v duchu remeselných tradícií priúčali v neďalekých mestách Spišskom Podhradí a Levoči, ale skúsenosti čerpali aj na vandrovkách po Európe. Neľahký život donútil mnohých Olšavianov na čas alebo natrvalo odísť za prácou do Ameriky. V roku 1908 žilo v

obci 615 obyvateľov, z toho 553 gréckokatolíkov, 33 katolíkov a 29 židov, pričom sa väčšina národnostne hlásila k Rusínom. Novšie dejiny obce sú tragicky poznamenané udalosťami dvoch svetových vojen. Po druhej svetovej vojne viaceré rodiny odišli do severozápadných Čiech, do Sudet. Niektorí sa vrátili, mnohí zostali a ich potomkovia sú dnes už občanmi iného štátu. Osudy mnohých ťažko poznamenali 50-té roky, ktoré priniesli násilné združstevňovanie a likvidáciu gréckokatolíckej cirkvi. V duchu dávnej tradície vieru svojich otcov nezradili. Obyvatelia neprijali ponúkané pravoslávie a na bohoslužby chodievali do rímskokatolíckeho kostola v Brutovciach až do roku 1968, kedy sa do dediny vrátil gréckokatolícky kňaz. V roku 1959 bolo založené JRD Mier Olšavica, kde našli mnohí pracovné príležitosti. Mladšia generácia hľadala a hľadá možnosti sebarealizácie mimo rodnej obce. Tento nepriaznivý vývoj sa v poslednej dobe snažia viacerými aktivitami mladí i starí obyvatelia obce zastaviť. 50-té roky priniesli násilné združstevňovanie a likvidáciu gréckokatolíckej cirkvi. V duchu dávnej tradície vieru svojich otcov nezradili. Obyvatelia neprijali ponúkané pravoslávie a na bohoslužby chodievali do rímskokatolíckeho kostola v Brutovciach až do roku 1968, kedy sa

do dediny vrátil gréckokatolícky kňaz. V roku 1959 bolo založené JRD Mier Olšavica, kde našli mnohí pracovné príležitosti. Mladšia generácia hľadala a hľadá možnosti sebarealizácie mimo rodnej obce. Tento nepriaznivý vývoj sa v poslednej dobe snažia viacerými aktivitami mladí i starí obyvatelia obce zastaviť. Nech k tomu prispeje i tohoročné významné jubileum obce, ktorej história tvorí dôležitú súčasť dejín Spiša a na ktorú môžu byť všetci rodáci právom hrdí.

Nemým svedkom najstarších dejín obce je farský kostol zasvätený sv. Mikulášovi, postavený na mierne vyvýšenom teréne a dodnes obohatý múrom so vstupnou bránou. Pravdepodobne už k výstavbe tohto kostola sa viaže listina zo **4. mája 1308**, v ktorej spišský prepošť Pavol povolil Mikulášovi Sigrayovi stavbu kostola v tej dobe obnovennej obce s právom uviesť do neho farára. To samo o sebe svedčí, že obci i kostolu bol prikladaný značný význam. Kostol bol postavený ako jednoduchý typ pozostávajúci z troch základných pôdorysných jednotiek - presbytéria, lode a veže. Z dnešného stavu sa dá usúdiť, že priestorové cítenie stavby a kamenné články - ostenia okien, klenba presbytéria, vstupný portál do sakristie a kamenné pastofórium - zodpovedajú veľmi kvalitným stavebným prácam, ktoré sa pred polovicou 14. storočia realizovali prevažne vo väčších sídelných celkoch a prezrádzajú vysoké nároky a vkus objednávateľa. Tieto kamenné jednoduché typy pozostávajúce z troch základných pôdorysných jednotiek - presbytéria, lode a veže. Z dnešného stavu sa dá usúdiť, že priestorové cítenie stavby a kamenné články - ostenia okien, klenba presbytéria, vstupný portál do sakristie a kamenné pastofórium - zodpovedajú veľmi kvalitným stavebným prácam, ktoré sa pred polovicou 14. storočia realizovali prevažne vo väčších sídelných celkoch a prezrádzajú vysoké nároky a vkus objednávateľa. Tieto kamenné detaily, menovite kamenné pastofórium označil spišský historik Jozef Špirko za najkrajšie zo spišských dedinských pastofórií. I keď sa nezachovala pôvodná podoba lode, dá sa predpokladať, že olšavský kostol je možné zaradiť k typu spišských dvojloďových kostolov. Svedčí o tom aj skutočnosť, že v kanonickej vizitácii z roku 1731, teda pred radikálnou barokovou prestavbou a úpravou lode sa uvádza, že je zaklenutá. V staršej literatúre sú zmienky aj o výzdobe stien svätyne freskami.

Po tom, čo sa v Olšavici usadili Rusíni, zmenil sa aj charakter obradov a postupne aj mobiliár kostola. Ešte v roku 1683 bola farnosť, podobne ako ďalšie gréckokatolícke obce Spiša, pričlenená k Spišskej diecéze, v roku 1787 bola daná k mukačevskému biskupstvu a od roku 1820 patrí k prešovskému biskupstvu.

Baroková výzdoba interiéru vznikla okolo polovice 18. storočia. V spomínanej kanonickej vizitácii z roku 1731 sa uvádza, že kostol mal tri poškodené oltáre, ale ikonostas sa nespomínal. Dnešný hlavný oltár a ďalšie barokové vybavenie kostola vznikli po roku 1735 a ako uvádza rukopis kroniky farnosti vznikli "nákladmi najjasnejšieho pána Michala Manuela Olšovského, ktorého najmilší rodičia tu v Pánu odpočívajú. Keď ale tento oltár dal ten istý pán biskup a mecenáš vďačne urobiť, svoj znak dal na oltár umiestniť." (Erb biskupa Olšovského je v kartuši nad oltárnym obrazom). Hlavný oltár predstavuje ambitový typ oltárnej architektúry vrcholného baroka, ktorý zvlášť čierno-zlatým kontrastom polychrómie pripomína podobné oltáre, ktoré vytvárali rezbárske dielne levočského stolára Olafa Engelholma a kežmarského rezbára Jána Lercha. Hlavný oltár v Olšavici predstavuje mladší variant tohto typu s odľahčenou architektúrou, dynamizujúcim ornamentom. Rukopis sochárskej výzdoby v kompozícii Korunovania P. Márie so sv. Trojicou v nadstavci oltára prezrádza sochára, ktorého činnosť na Spiši môžeme v 1. polovici 18. storočia registrovať vo viacerých oltárnych celkoch (napr. oltáre v Podolínci a Sp. Hrhove). Zvláštnosťou centrálnej výzdoby oltára v Olšavici je dvojica mobilných obrazov. Obraz znázorňujúci patróna kostola - sv. Mikuláša Myrského - predstavuje svätca bez biskupských insígnií so svojim atribútom - trojicou zlatých jabĺk na knihe.

Autorstvo tohoto diela by sa dalo pripísať levočskému maliarovi Gotliebovi Krammerovi. O niečo mladšia tabuľová maľba, ktorá vznikla okolo polovice 18. storočia súčasne s prvým ikonostasom, znázorňuje P.Máriu - typ Blahoslavennej Matky Povčskej. Táto ikona patrí k menej známym pamiatkam avšak po nedávnom zreštaurovaní sa dá konštatovať, že sa jedná o jedinečný zachovaný príklad ikonopísnej maľby, ktorá opustila prísny archaický kánon a začala byť prístupná aj vplyvom dobového barokového slohu. Ikonostas, ktorý stál od polovice 18. storočia pred hlavným oltárom bol podľa záznamov z farskej kroniky v roku 1795, zásluhou Bazila Jamborského z veľkej časti prepracovaný a nanovo postavený. Zodpovedal pravdepodobne klasickej schéme architektúry ikonostasov. V dolnej časti vedľa dvojice krajných diakonských a stredných cárskych dverí boli hlavné ikony - Sv. Mikuláš, P.Mária, Kristus Spasiteľ a sv. Ján Evanjelista. Tieto ikony sú dnes v zbierkach Slovenskej národnej galérie v Bratislave a autorstvo týchto diel bolo pripísané známemu maliarovi, levočskému rodákovi Jánovi Rombauerovi. Z ďalšej výzdoby sa zachovali len výjavy Prázdnikov, polopostavy apoštolov, Deesis, Veraikon a veľká časť ornamentálnej výzdoby architektúry, ktoré sú dnes v zbierkach Spišského múzea v Levoči. Z údajov kanonickej vizitácie z roku 1778 vyplýva, že okrem ikonostasu a hlavného oltára v kostole boli ešte 4 ďalšie oltáre, ktoré sa nezachovali. Zo staršej výzdoby dodnes zostala v kostole len baroková kazateľnica, figurálne zaujímavo zdobený svietnik a obraz Ukrižovania, ktorý bol pôvodne oltárnym obrazom staršieho oltára.

Nad vstupom do lode, oproti oltáru je chór, o ktorom už kanonická vizitácia z roku 1778 hovorí: "Chór je v tomto kostole obvyklý, bez organu, na ktorý s obľubou prichádzajú mládenci". V záznamoch farskej kroniky sa ešte koncom 18. storočia spomínajú tri zvony. Dva veľké boli vo veži, najväčší mal nápis "Gregorius Soltys de Olsavicza anno 1617 J.N.R.J.", stredný mal len letopočet 1611. Tretí, najmenší zvon bol umiestnený v dnes už neexistujúcej vežičke nad sanktuárom.

V roku 1735 bola nanovo zaklenutá loď barokovou klenbou, na ktorej boli namaľované viaceré výjavy sprevádzané nápismi a bohatými ornamentami. Táto baroková maľba bola nahradená v nedávnej minulosti novými maľbami, ktoré zdobia klenbu lode kostola dodnes.

4.6 Pamiatky

Chrám sv. Mikuláša

Gréckokatolícky kostol v Olšavici, podobne ako celá obec, patria medzi najstaršie sídla a pamiatky Spiša. Prvá kaplnka sa spomína už v roku 1308, kedy vtedajšiemu zemepánovi Mikulášovi zo Žehry tu dovolil spišský prepošť Pavol postaviť kaplnku zasvätenú patrónovi zemepána, sv. Mikulášovi. Dnešný kostol bol pravdepodobne postavený po roku 1325 ako rímskokatolícky, v gotickom slohu, ktorý v 14. storočí vládol. Kostol obklopuje zrekonštruovaný stredoveký múr, na východe s baštou, ktorá plní funkciu brány. Podľa tradície je to pamiatka po husitoch. Asi v 2. polovici 15. stor. bola obec kolonizovaná na valašskom práve Rusínmi, ktorí sa zaviazali prijať katolícke vierovyznanie.

Roku 1683 bola farnosť, podobne ako ďalšie gréckokatolícke obce Spiša, pričlenená k Spišskej diecéze, v roku 1787 bola daná mukačevskému biskupstvu a od roku 1820 patrí

prešovskému biskupstvu. Dejiny obce a kostola sú úzko spojené s pohnutými dejinami gréckokatolíckej cirkvi na Slovensku.

Oltár predstavuje variant typu ambitovej vrcholne barokovej oltárnej architektúry, bohato zdobenej dynamickým akantom, najmä po stranách strednej časti oltára a v nadstavcoch bočných dverí oltára, vo farebnom kontraste čiernej polychrómie podkladu a zlátenia najmä plastickej výzdoby a ornamentiky. Ide o typ oltárnej architektúry, ktorý na Spiši po roku 1690 a na začiatku 18. storočia uviedla a spopularizovala levočská stolárska dielňa Olafa Engelholma. Oltár je vyzdobený sochárskou kompozíciou korunovania P. Márie a Svätej Trojice.

Zvláštnosťou centrálnej výzdoby oltára v Olšavici zostáva dvojica mobilných obrazov - P. Márie (typ P. Márie Pócskej), ktorá je na oltári prevažnú časť liturgického roka a obraz patróna kostola - Sv. Mikuláša Myrského. Tabuľová maľba plačúcej Panny Márie (typ svätej Matky Pócskej) - predstavuje klasickú kompozíciu trištvртеpostavy P. Márie s dieťaťom v náručí. P. Mária je odetá v ružovom plášti, ktorým má pokrytú aj hlavu, bohato zdobenom motívom ruží, na pravom pleci iluzívne zdobenom motívom šperku v tvare kosoštvorca s drahokamom v strede. Plášť padá v mierne zvlnených záhyboch od laktov smerom nadol, po bokoch postavy a cez predlaktie zdvihnutých rúk vo výške pásu vlní v tvare písmena U. Pod plášťom má modrý splývavý šat, pri krku zdobený zlatou výšivkou v tvare písmena V, v dolnej časti je zriadený v symetrických ale mätko modelovaných vertikálnych záhyboch. Dľaň pravej ruky pridržiava na hrudi, v ohybe lakt'a pravej ruky drží dieťa. Postava Ježiška je v ružovom splývavom šate zdobenom pri krku a v dolnej časti iluzívnou zlatou výšivkou. Pravú ruku so zdvihnutým ukazovákom a prostredníkom dvíha v žehnajúcom geste, ľavou rukou pridržiava knihu. Spod šatu vystupuje chodidlo dieťaťa, obuté v sandále.

Celkový charakter kompozície je archaický, dodržiavajúci akoby kánon ikonopisnej maľby - statický postoj, silne cítená línia obrysových tvarov, označenie postáv na pozadí MtQ (Matka Božia) vpravo vo výške tváre P. Márie a IEX (Jesus Christos) vpravo pri hlave dieťaťa, neutrálne striebrené pozadie. Línie štvorcových kaziet boli vyryté do kriedového podkladu. Pozadie bolo striebrené striebornou fóliou. V pravidelných štvorcových kazetách bol pôvodne uplatnený motív plastických kaziet. Tieto boli frakturované reliéfne v hmote hrubo pastózne nanášanej vrstvy farby. Pri poslednej úprave boli odstránené. Pod novšou hliníkovou fóliou sa zachoval iba obrys plochy pôvodného tvaru.

Zároveň škála barokových ornamentálnych detailov - motív ruže na plášti P. Márie, dvojradový perlový náhrdelník, motív barokových anjelov po bokoch postavy P. Márie a pod baldachýnom - pridržiavajú kraje roztvorenej drapérie - charakterizujú dobové uvoľnenie prísnych zásad ikonopisnej maľby podobne ako motív tupého rokaja na pozadí v dolnej časti obrazu alebo motív akantovej rozviliny, stvárnenej reliéfne na striebornom pozadí, alebo maliarsky po stranách baldachýnu.

V doterajšej literatúre boli barokovej výzdobe kostola v Olšavici venované len nepatrné zmienky pri popisoch interiéru. V starších kanonických vizitáciách sú uvádzané údaje týkajúce sa celkového stavu farnosti (Hradszký, Addidamenta..., 1903, s. 262, kanonická vizitácia Jána Szigraia z rokov 1700-1708). V kanonickej vizitácii z konca 18. stor. (okolo roku 1778, ŠOBA Levoča, Kanonické vizitácie) sa pri popise interiéru uvádza hlavný oltár, štyri bočné oltáre a ikonostas. Prvý podrobný popis výzdoby kostola s uvedením okolností jej vzniku sa nachádza v manuscripte *Historia Ecclesiae Parochiae Olsaviczensis et Filialium* z roku 1881 (Archív Farského úradu v Olšavici). V prvej časti tejto histórie domus jej autor, notár Dionýz Kovaliszky priznáva, že z veľkej časti prepisuje starší rukopis farára Andreja Ladizinského, ktorý v Olšavici pôsobil od roku 1763 do 80. rokov 18. storočia. V časti o kostole uvádza, že tento bol zaklenutý a klenba zdobená dnes už nezachovanou maľbou v roku 1735. V tejto súvislosti cituje nápis, ktorý bol na klenbe ...supra Bemma seu Iconostasis... Dá sa predpokladať, že v tejto dobe, teda okolo a po roku 1763 mal farský kostol v Olšavici už terajší oltár a ikonostas. V časti o oltároch podrobne popisuje hlavný oltár: "Na veľkom oltári sú zavesené dva obrazy dost' elegantnej maľby - sv. Mikuláša, biskupa Myrenského a blahoslavenej Matky Póčskej. Priestor nad týmto umelecky urobeným dielom zdobí koruna s Najsv. Trojicou, Blahoslavenou Pannou, ako aj anjelmi, predstavujúci oslavný kult. Tento oltár bol urobený pred niekoľkými rokmi (...paucos annos est curata ...), nákladmi najjasnejšieho pána Michala Manuela Olsavského..., ktorého najmilší rodičia tu v Pánu odpočívajú. Keď ale tento oltár dal ten istý pán biskup a mecenas vďačne urobiť, svoj znak dal na oltár umiestniť". Ďalej autor popisuje ikonostas. K ikonostasu sa viaže ešte jeden údaj zo záveru tohoto rukopisu, kedy autor prepisu histórie domus uvádza poznámky o kostole a fare. Pri roku 1795 zaznamenáva, že ikonostas bol v strede a zhora Basilom Jamborským, kňazom v Slovinkách, novo zhotovený (novum curatum), proroci na náklady kostola v tom istom čase.

Spišský historik Ján Vencko (1941, s. 321-322) pri popise interiéru okrajovo spomína tabuľovú maľbu P. Márie a okrem oltára aj vznik ikonostasu pripisuje mecénskej aktivite biskupa Michala Manuela Olšavského.

V súpise pamiatok (1968) je pravdepodobne obraz Panny Márie datovaný do 19. storočia, v súpise hnutelných pamiatok východoslovenského kraja (1969) je tabuľová maľba spolu s celým oltárom datovaná do 1. polovice 18. storočia. Nezrovnalosti v datovaní vyplývajú pravdepodobne z faktu, že tabuľová maľba P. Márie bola porovnávaná a dávaná do súvisu buď so vznikom ikonostasu, ktorý až do konca 50. rokov stál pred hlavným oltárom, alebo bola datovaná en bloc ako súčasť oltára. Podoba obrazu pred terajším reštaurovaním, poznamenaná nevhodnými úpravami a premaľbami, potvrdzovala skôr jeho mladšie datovanie do 19. storočia.

Na základe výsledkov terajšieho reštaurátorského zásahu a nových zistení v archívnych prameňoch môžeme potvrdiť vznik tejto maľby pred polovicou 18. storočia v rovnakom časovom horizonte so vznikom architektúry a ďalšej výzdoby hlavného oltára. Na základe údajov z histórie domus dolnú časovú hranicu tvorí záznam o zaklnutí kostola v roku 1735. Z viacerých archívnych prameňov vyplýva, že kostol bol v tom čase intenzívne upravovaný a zásluhu na tom mal vtedajší farár Ján Jamborský. Ak pripustíme, že zachovaný manuscript

historie domus z roku 1881 v úvodnej časti presne prepisuje staršiu historiú domus písanú po roku 1763 kňazom Andrejom Ladizsinským, potom akceptujeme údaj o vzniku oltára ako daru biskupa Michala Manuela Olšovského, rodáka z Olšavice, azda najvýznamnejšej osobnosti gréckokatolíckej cirkvi v tej dobe. Potvrďuje to jednak erb nad centrálnou nikou s obrazmi v hlavnom oltári, jednak výber mariánskeho obrazu ako typu plačúcej Panny Márie z kostola v Póči.

Výstavbu kamenného kostola v Póči začal po zázraku plačúcej ikony Panny Márie v roku 1731 mukačevský biskup Juraj Genadij Bizanci (1716-1733), pokračoval jeho nástupca biskup Simeon Olšovský (1733-1737), starší brat Michala Manuela Olšovského, ktorý pútnický kostol v Póči dostaval v roku 1749.

Erb biskupa Olšovského na hlavnom oltári kostola v Olšavici umožňuje bližšie datovať oltár a aj obraz P. Márie do doby úmrtia biskupa Simeona Olšovského v roku 1737 a vymenovania Michala Manuela Olšovského za biskupa mukačevského. Prvé menovanie v roku 1738 bolo odvolané, k druhému vymenovaniu došlo v roku 1743. Tieto údaje potvrdzuje aj charakter maľby obrazu, ornamentálny aparát - motív baldachýnu (na barokových oltároch môžeme sledovať od 30. rokov 18. storočia), motív ruže a dvojradový perlový náhrdelník možno nájsť na barokových ženských domácich portrétoch od 40. rokov 18. storočia (napr. zásnubné ženské portréty J. G. Krammera) a nakoniec motív tupého rokaja, symptomatický pre výzdobný aparát barokového výtvarného prejavu od 40. rokov 18. storočia.

Gerčakov mlyn

Drevenice

4.7 Výchova a vzdelávanie

V súčasnosti výchovu a vzdelávanie detí v obci poskytuje: Materská škola

4.8 Zdravotníctvo

Zdravotná starostlivosť sa v obci neposkytuje

4.9 Sociálne zabezpečenie

Sociálne služby obec neposkytuje.

4.10 Hospodárstvo

Najvýznamnejším poskytovatelia služieb v obci:

- Predajňa potraviny – Potraviny Mária Balogová, Spišské Podhradie
- Pohostinstvo – Michal Suchý, Olšavica

Priemysel v obci:

- Drevovýroba Ing, František Kochan

Pol'nohospodárska výroba :

Pol'nohospodárske družstvo Olšavica – Brutovce so sídlom v Olšavici

Samostatne hospodáriaci roľník:

- Juraj Hrončák, Olšavica 92
- Michal Suchý, Olšavica č.6

Farský úrad

Adresa : Gréckokatolícky farský úrad v Olšavici

Správca farnosti: Mgr. Michal Tkáč

5. Informácia o vývoji obce z pohľadu rozpočtovníctva

Základným nástrojom finančného hospodárenia obce bol rozpočet obce na rok 2016. Obec zostavila rozpočet podľa ustanovenia § 10 odsek 7) zákona č.583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Rozpočet obce na rok 2016 bol zostavený ako vyrovnaný. Bol schválený obecným zastupiteľstvom dňa 14. 12. 2015 uznesením č. 4/2015

Zmeny rozpočtu:

Prvá zmena schválená dňa 14. 06. 2016 - uznesením č. 2/2016

Druhá zmena schválená dňa 15. 11. 2016 – uznesením č. 3/2016

5.1 Plnenie príjmov za rok 2016

	Rozpočet	Rozpočet po zmenách	Skutočné plnenie príjmov/čerpanie výdavkov k 31.12.2016	% plnenia príjmov % čerpania výdavkov
Príjmy celkom	101 046,00	129 518,69	119 306,91	92,12
Z toho:				
Bežné príjmy	101 046,00	123 178,00	119 159,91	96,73
Kapitálové príjmy	0,00	2 147,00	147,00	6,85
Výdaj celkom	101 046,00	149 578,76	121 337,30	81,12
Z toho:				
Bežné výdavky obce	79 655,00	120 124,56	91 861,43	76,47
Kapitálové výdavky obce	21 391,00	29 454,20	29 475,87	100,07
Finančné operácie	0,00	4 193,69	4 193,69	100,00
Z toho:				
- príjmy	0,00	4 193,69	4 193,69	100,00
- výdavky	0,00	0,00	0,00	0

5.2 Prebytok/schodok rozpočtového hospodárenia za rok 2016

Hospodárenie obce	Skutočnosť k 31.12.2016 v EUR
Bežné príjmy obce	119 159,91
Bežné výdavky obce	91 861,43
<i>Bežný rozpočet</i>	+ 27 298,48
Kapitálové príjmy obce	147,00
Kapitálové výdavky obce	29 475,87
<i>Kapitálový rozpočet</i>	- 29 328,87
<i>Prebytok/schodok bežného a kapitálového rozpočtu</i>	- 2 030,39
<i>Vylúčenie z prebytku</i>	0,00
<i>Upravený prebytok/schodok bežného a kapitálového rozpočtu</i>	-2 030,39
Príjmy z finančných operácií	4 193,69
Výdavky z finančných operácií	0,00
<i>Rozdiel finančných operácií</i>	+ 4 193,69
PRÍJMY SPOLU	123 500,60
VÝDAVKY SPOLU	121 337,30
<i>Hospodárenie obce</i>	2 163,30
<i>Vylúčenie z prebytku-</i>	0
<i>Upravené hospodárenie obce</i>	2 163,30

Prebytok rozpočtu v sume 2 163,30 EUR zistený podľa ustanovenia § 10 ods. 3 písm. a) a b) zákona č. 583/2004 Z.z. o rozpočtových pravidlách územnej samosprávy a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov navrhujeme použiť na:

- tvorbu rezervného fondu 2 163,30 EUR

Na základe uvedených skutočností navrhujeme skutočnú tvorbu rezervného fondu za rok 2016 vo výške 2 163,30 EUR.

5.3 Rozpočet na roky 2016 - 2018

	Skutočnosť k 31.12.2016	Rozpočet na rok 2017	Rozpočet na rok 2018	Rozpočet na rok 2019
Príjmy celkom	123 500,60	361 863,00	618 000,00	232 122,00
Z toho				
Bežné príjmy	119 159,91	111 863,00	110 000,00	130 122,00
Kapitálové príjmy	147,00	250 000,00	506 000,00	100 000,00
Finančné príjmy	4 193,69	0,00	2 000,00	2 000,00

Výdavky celkom	121 337,30	345 139,00	602 966,00	197 113,00
Z toho:				
Bežné výdavky	91 861,43	95 139,00	93 193,00	95 113,00
Kapitálové výdavky	29 475,87	250 000,00	505 773,00	100 000,00
Finančné výdavky	0,00	0,00	4 000,00	2 000,00

6. Informácie o vývoji obce z pohľadu účtovníctva

6.1 Majetok

Názov	Skutočnosť k 31.12.2015	Skutočnosť k 31.12.2015
Majetok spolu	364 614,41	390 565,70
Neobežný majetok spolu	304 307,29	333 334,85
z toho:		
Dlhodobý nehmotný majetok	0,00	0,00
Dlhodobý hmotný majetok	304 307,29	333 334,85
Dlhodobý finančný majetok	0,00	0,00
Obežný majetok spolu	60 307,12	57 230,85
z toho:		
Zásoby	119,52	0,00
Zúčtovanie medzi subjektmi VS	0,00	0,00
Dlhodobé pohľadávky	0,00	0,00
Krátkodobé pohľadávky	1 641,58	1 967,29
Finančné účty	58 546,02	55 263,56
Poskytnuté návr.fin.výpomoci dlh.	0,00	0,00
Poskytnuté návratné fin.výpomoci krát.	0,00	0,00
Časové rozlíšenie	0,00	0,00

6.2 Zdroje krytia

Názov	Skutočnosť k 31.12.2015	Skutočnosť k 31.12.2016
Vlastné imanie a záväzky	364 614,41	390 565,70

Vlastné imanie	240 361,41	266 560,93
Z toho:		
Oceňovacie rozdiely	0	0
Fondy	0	0
Výsledok hospodárenia	240 361,41	266 560,93
Záväzky	930,08	681,85
Z toho:		
Rezervy	930,08	681,85
Zúčtovanie medzi subjektmi VS	0,00	0,00
Dlhodobé záväzky	0,00	0,00
Krátkodobé záväzky	930,08	681,85
Bankové úvery a výpomoci	0,00	0,00
Časové rozlíšenie	123 322,92	123 322,92

6.3 Pohľadávky

Pohľadávky	Zostatok k 31.12.2015	Zostatok k 31. 12. 2016
Pohľadávky do lehoty splatnosti	0,00	0,00
Pohľadávky po lehoty splatnosti	0,00	0,00

6.4 Záväzky

Záväzky	Zostatok k 31.12.2015	Zostatok k 31. 12. 2016
Záväzky do lehoty splatnosti	0,00	0,00
Záväzky po lehoty splatnosti	0,00	0,00

7. Hospodársky výsledok za rok 2016 – vývoj nákladov a výnosov

Názov	Skutočnosť k 31. 12. 2015	Skutočnosť k 31. 12. 2016
Náklady	96 915,56	93 458,92

50 – Spotrebované nákupy	21 957,73	24 249,87
51 - Služby	23 535,14	18 154,96
52 – Osobné náklady	49 198,52	49 557,16
53 – Dane a poplatky	0,00	0,00
54 – Ostatné náklady na prevádzkovú činnosť	2 034,76	1 164,14
55 – Odpisy, rezervy a OP z prevádzkovej a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	0,00	0,00
56 – Finančné náklady	189,41	332,79
57 – Mimoriadne náklady	0,00	0,00
58 – Náklady na transfery a náklady z odvodov príjmov	0,00	0,00
Výnosy	115 339,32	119 658,99
60 – Tržby za vlastné výkony a tovar	2 384,70	4 424,22
61 – Zmena stavu vnútroorganizačných služieb	0,00	0,00
62 – Aktivácia	0,00	0,00
63 – Daňové a colné výnosy a výnosy z poplatkov	94 361,83	95 368,91
64 – Ostatné výnosy	1 476,00	9 617,31
65 – Zúčtovanie rezerv a OP z prevádzkovej a finančnej činnosti a zúčtovanie časového rozlíšenia	0,00	0,00
66 – Finančné výnosy	939,30	32,05
67 – Mimoriadne výnosy	0,00	0,00
69 – Výnosy z transferov a rozpočtových príjmov v obciach, VÚC a v RO a PO zriadených obcou alebo VÚC	16 177,49	10 216,50
Hospodársky výsledok /+kladný HV, - záporný HV/	18 423,76	2 163,30

8. Ostatné dôležité informácie

8.1 Prijaté granty a transfery

V roku 2016 obec prijala nasledovné granty a transfery:

Poskytovateľ dotácie	Suma v EUR	Účel
ÚPSVaR	6 390,28	Aktivačná činnosť
ÚPSVaR	193,05	Hmotná núdza (MŠ – strava)
MV SR , OÚ POPRAD	927,70	Voľby na NR SR
MV SR	380,00	Dotácia na 5 r. deti MŠ
MV SR – sekcia verejná správa	90,75	Hlásenie pobytu občanov a registra obyvateľstva
MV SR – sekcia verejná správa	9,00	Register adries
Dobrovoľná požiarna ochrana Bratislava	700,00	Dotácia pre DHZO Oľšavica
Prešovský samosprávny kraj	1500,00	Dotácia na vydanie CD
MV SR – sekcia verejnej správy	25,72	Životné prostredie

8.2 Poskytnuté dotácie

V roku 2016 obec neposkytla zo svojho rozpočtu dotácie.

8.3 Udalosti osobitného významu po skončení účtovného obdobia

Obec v roku 2016 zakúpila nehnuteľnosti: Drevenicu č. 83 (29. 3. 2016 vo výške 9 400,00 €) – táto Drevenica sa bude postupne rekonštruovať a modernizovať, záhrady 2 088 m² - tieto pozemky budú slúžiť na budúce stavebné pozemky, taktiež obec získala pozemky vydržaním 1 156 m² pozemky.

Okrem zakúpenia nehnuteľnosti obec realizovala výstavbu mosta (výška nákladov 9 366,00 €), údržbu miestnych komunikácií a údržbu potoka.

Prílohy:

- Individuálna účtovná závierka: Súvaha, Výkaz ziskov a strát, Poznámky